

ZRZESZ KASZUBSKO

PISMO LUDU KASZUBSKIEGO

„Zrzesz Kaszubsko” wychodzi trzy razy w tygodniu.
Dziś: literacko-naukowy „Cezar” ukazuje się w każdym numerze sobotnim.
Prenumerata: Miesięcznie 15 zł. Cena numeru pojedynczego 1.50 zł.

Wydawca: Brunon Richert, Redaguje Kolegium: Jan Romowski, Ignacy Szulenberg, J. Gniach, F. Kowalski.
Wydawca: Spółdzielnia Wydawnicza „Zrzesz Kaszubsko”.
Adres Redakcji i Administracji: Wejherowo, Skrzynka Pocztowa nr. 30.

Rok IX.

Wejherowo, czwartek 7 lutego 1946 r.

Nr. 17

BRUNON RICHERT.

Nasze stanowisko wobec spisu ludności.

Na podstawie uchwały Rady Ministrów dnia 14 lutego odbędzie się szurmacyjny spis ludności. Ostatni ogólnopolski spis w Polsce odbył się w roku 1931. Spis nie będzie liniowy. Ludność poszczególnych mieszkań zostanie ujęta liczbowo z podziałem według narodowości. Ponadto w miastach uwzględniana będzie liczba izb w mieszkaniu, co pozwoli na zbadanie warunków mieszkaniowych ludności miejskiej.

Stojąc wobec zbliżającego się spisu ludności musimy sobie wszyscy uświadomić, że wzorowo i dokładnie przeprowadzony spis jest dziełem całego społeczeństwa. Sztab fachowców może wszystko przygotować jak najlepiej, aparat administracyjny może zdobyć się na naprawdę wielki wysiłek, a pomimo to spisy „nie idzie” — przeciąga się, wymaga licznych uzupełnień i poprawek. I w rezultacie przynosi liczby nie pewne a po części wręcz fałszywe.

Co jest tego przyczyną? Otóż ogół społeczeństwa zawodzi!

Przed wszystkim musimy pamiętać, że dla ludu ludzi z różnych działów administracji powołanej do organizowania spisu jest to dla każdego przedsięwzięcie, nie wysłarżanie. Społeczeństwo musi dać ze siebie ochotniczych komisarzy spisowych. Muszą oni być świadomi swoich zadań, pracować dokładnie, wytrwale i sumiennie.

Ala i sami komisarze spisuwni nie wysłarżą, jeżeli w każdym domu spotykają się z niechęcią oraz opieszałością. Niektórzy znów pozostają zachowując się lojalnie a nawet uprzejmie wobec komisarzy, ale podają nie arkusz spisowy fałszywe dane. Podawanie fałszywych danych najczęściej plynie z niechęci, aby nie zostały one użyte na obrażę znającego. Tymczasem ustawa mówi o tym, że zeznania poczynione przez spisach ludności „mogą być używane tylko do całych statystycznych i nie mogą być udostępniane władzom publicznym, ani też osobom prywatnym w innym celu”. Za zachowanie tej tajemnicy odpowiadają osobiste komisarzy spisu i wszystkie inne osoby, biorące udział w przeprowadzeniu spisu.

Dlatego pamiętajmy:

Spis ludności jest ważnym zadaniem państwowym — zgłoś się na honorowego komisarza spisowego.

Odpowiadaj komisarzowi spisowemu a całą dokładnością — od tego bowiem zależy dokładność wyników spisu.

Albowiem: Spis ludności — to drogę wskaz. działania Państwa i fundament odbudowy kraju.

Sprawa Grecji w Radzie Bezpieczeństwa

LONDYN. Dnia 1. II w godz. wieczornych odbyło się zebranie Rady Bezpieczeństwa, na którym poruszano sprawę obecności wojsk brytyjskich w Grecji. Pierwszy zabrał głos Wyszyński, który po krótko przedstawił historię pojawienia się wojsk brytyjskich w Grecji oraz umychował konieczność wycofania ich w obecnej fazie stosunków międzynarodowych.

O ile armia brytyjska spełniała misję, do której była powołana w chwili, gdy należało walczyć z Niemcami okupującymi Grecję, to obecnie Niemców już nie ma w Grecji.

Wojna tak skrócona — powiedział Wyszyński — i rząd radziecki uważa, że dalsza obecność wojsk brytyjskich na ziemi Grecji jest nieusprawiedliwiona i przedstawia niebezpieczeństwo dla wewnętrznej sytuacji w Grecji. Z wyżej wyszczególnionych względów delegacja radziecka zwraca się do Rady Bezpieczeństwa z wnioskiem o wycofanie wojsk brytyjskich z Grecji.

Wyszyński odswiadczył, że zadaniem rządu radzieckiego istnieje tylko dwa podstawy, usprawiedliwiające obecność wojsk sojuszniczych, a mianowicie:

1. jeżeli kraj sojuszniczy zostaje najeżdżony, wówczas oddziały sojusznicze mogą być nie uciech w celu załagodzenia wojny nieprzyjacielskich. Lecz obecnie nie ma wojsk okupacyjnych w Grecji i nie jest to zagrożenie ze strony innego państwa. Dlatego też nie ma zastosowania punkt pierwszy.

2. Jeżeli zachodzi potrzeba ochrony linii komunikacyjnych wojsk sojuszniczych, okupujących b. terytorium nie-

przyjacielskie. W związku z tym Wyszyński dał jako przykład obecność wojsk brytyjskich we Włoszech, strzegących linii komunikacyjnych do Austrii, oraz wojsk radzieckich w Polsce, pilnujących linii komunikacyjnych, wiodących do Niemiec. W Grecji ochrona linii komunikacyjnych nie jest potrzebna.

Mówiąc dalej swoje zastrzeżenia, Wyszyński stwierdził, że fałszywi i monarchiści greccy starannie przygotowywali plan zamachu przeciw dowodowi wojsk w pamięci w poszczególnych miastach greckich, gdzie terrorystyczne bandy monarchistów wspomaganie przez wojsko hinduskie i przez inne elementy szerszy terror w kraju i wszelkie ich akcje miały na celu zniszczenie elementów demokratycznych w kraju.

Jest to sprzeczne — powiedział Wyszyński — z deklaracjami Sprzymierzonych m. in. w deklaracji jaskinijskiej. Stwierdził, że jeżeli dojdzie do dokonania zamachu przez terrorystów fałszywostkich, parlament EAM przed dwoma dniami wystosował depeszę do Rady Bezpieczeństwa zawierającą ostrzeżenie, że sytuacja w Grecji jest bardzo napięta.

Reasumując Wyszyński powiedział, że rząd grecki nie może lub nie chce stłumić ich akcji terrorystycznej, która przybrała charakter bezwzględnej walki z demokracją.

Następnie zabrał głos Bevin, który odpowiadając Wyszyńskiemu stwierdził, że wysłanie wojsk brytyjskich na terytorium greckim przy czym zaznaczył, iż sprawa ta początkowo nie była zupełnie poruszona przez stronę radziecką, dopiero w Poczdamie podniesiono ją do godności problemu, mogącego zachwiać zaufaniem do polityki brytyjskiej. Na zakończenie Wyszyński zwrócił się do Rady Bezpieczeństwa, mówiąc ostrym tonem, że chce usłyszeć od Rady odpowiedź, czy Wielka Brytania naraża na niebezpieczeństwo pokój świata przez swoją politykę w Grecji, dokąd wojska brytyjskie zostały wysłane na zaproszenie rządu greckiego.

LONDYN. Po przemówieniu przedstawiciela Grecji, który bronił obecności wojsk brytyjskich w Grecji, Rada Bezpieczeństwa o godz. 18-iej oderwała obrady.

LONDYN (rad.) — W poniedziałek Rada Bezpieczeństwa dyskutowała w sprawie zawiązywania Związku Radzieckiego w sprawie przebywania w Grecji wojsk brytyjskich.

Głos zabrał zastępca komisarza ludowego spraw zagranicznych ZSRR, Wyszyński, który odparł zarzuty postawione przez Bevinu Związku Radzieckiego. Wyszyński w przemówieniu swoim przytoczył głosy w sprawie Grecji, które zostały wycofane z li-b-e Gm i oierając się na wypo-

wiedziach prasy brytyjskiej, na zakończenie stwierdził, że obecność wojsk brytyjskich w Grecji jest środkiem wywierania wpływu na wewnętrzny sytuację polityczną w tym kraju i wzmocnienia elementów monarchistycznych i reakcyjnych. W Grecji znajduje się dostateczna ilość młodych sił, która po-łagałaby objąć się bez wojsk obcego, wobec czego delegat radziecki nalega na wycofanie wojsk brytyjskich z Grecji.

Następnie głos zabrał min. spraw zagranicznych Anglii, Bevin, który oświadczył, że nie popiera żadnego stronnictwa politycznego i wojska brytyjskie miały przebywać w Grecji tylko do chwili wyborów, tj. do 31 marca br. kiedy naród grecki wypowie swą wolę.

Delegat grecki, Agniasz zaproponował, aby nie wstrzymać dalszej dyskusji, ponieważ termin wyborów jest już bardzo bliski.

Nastąpiła generalna dyskusja, w której 10 delegatów kilkunastu państw m. in. przedstawicieli USA — Stettinius. Zaproponował on, aby podjąć ogólnym trzem państwom zainteresowanym z oświadczenia, złożone na radzie i aby nie podejmować żadnej dalszej akcji w tej sprawie. Wyszyński powiedział, że zadowolony jest postawieniem sprawy w tej fazie.

LONDYN (rad.) Na poniedziałkowym posiedzeniu Rady Bezpieczeństwa nie doszło do porozumienia w sprawie Grecji. Około godziny 21 zabrał głos delegat Polski wiceminister Modzelewski, prosząc o 10 minutową przerwę w obradach, w czasie której przedstawi delegatowi swój projekt rozwiązania sprawy. Przerwa ta znacznie się przeciągnęła. Długie i ożywione rozmowy prowadzą w tym czasie nad projektem polskiego ministra wybitni mebleci stanu: Bevin, Stettinius, Wyszyński i inni. O godzinie 23.05 delegacja węgierska spowodowała przerywanie przewodniczący ogłosił, że do porozumienia nie doszło.

Wydarzenia dnia

* Jose Giral, premier hiszpańskiego rządu republikańskiego udział w Waryszynie wywiadu prasowego, w którym oświadczył, że około 40 tysięcy armii powstarcza w Hiszpanii gotowa jest do rozpoczęcia akcji, gdy wszystkie frakcje okładą się na niebezpieczną dla obalenia reżimu gen. Franco.

* Na procesie niemieckich przestępców wojennych w Rytde wygłosili przemówienia obrońcy oskarżonych. Po przemówieniach obrońców oskarżenia Eckelin, Ruff, van Monlenn, Werler, Kuemper, Pawel i Batł przynajmniej do winy i prosił o osądzenie go z łagodnością.

Wyszyński wygłosił przemówienie skazani na karę śmierci przez powieszenie, Wyrok wykonano.

Rolnicy Kaszubi!

Zwracamy się do Was w prostych słowach. Kierujemy pod Waszym adresem gorący apel i serdeczną prośbę.

Sytuacja aprowizacyjna naszego kraju jest poważna. Tylko zbiorowy wysiłek całego społeczeństwa polskiego może przynieść nam poprawę. Musimy wszyscy zrozumieć, że wykonanie świadczeń rzeczowych jest obowiązkiem każdego rolnika.

W tak ważnej sprawie rolnik kaszubski może dać przykład poczucia obywatelskiego całej Polsce. Nasze sumienie chrześcijańskie i wiara katolicka nie pozwolą, aby ludność naszych miast miała cierpieć z głodu.

Wień kaszubski jest przed działaniem wojenne gospodarcze zniszczona i ciężko jest jej gospodarkę, ale pomimo to go zdołamyśmy się na wielki wysiłek i świadczenia rzeczowe wykonamy.

Ks. Franciszek Grucza

Brunon Richert

Jan Romowski

Ignacy Szulenberg

Józef Gniach

W Norymberdze

NORYMBERGA (rad). W niedługim czasie na gorącym działanym procesie w Norymberdze odniesie się sprawa okrucieństw i pawałów niemieckich w Polsce, za co w pierwszym rzędzie odpowie Frank.

W związku z tym staje się aktualna sprawa powołania świadków z Polski, między którymi Frank powołał prof. Młynarskiego na okoliczność, że „generał gubernator” bronił Polaków przed Himmlerem i nawet mi się wskutek tego naraził. Cynizm i bezczelność Franka występują tu w całej pełni, jeśli spostrzeże się on, że kilkokrotnie uwiary jego twierdzeniom.

Jak utrzymują w kuluarach sądowych, prof. Młynarski nie będzie przez trybunał prowadzony do Norymbergi, ale z polecenia trybunału będzie przesłuchany przez sędziów polskich w kraju. Jest to dowód pełnego zaufania, jakie Międzynarodowy Trybunał żywi dla polskiego wymiaru sprawiedliwości.

NORYMBERGA (rad). Oddziały amerykańskie zaistniały karabinami maszynowymi na ważnych punktach strategicznych wewnątrz gmachu trybunału dla nych wewnątrz gmachu trybunału dla zbrodni wojennych, zaś wzmożenie strażnicy wewnętrznej są już całkowicie zabezpieczone. Następnie zostało poraz pierwszy przewidziane 24-godzinne pogotowie na terenie budynków sądu, przy czym aparaty podłuchowe i strażnicy z bagnetami na broni patrolowały cały teren. Dowódcą rewiru norymberskiego, brygadiera Leroy Watson, oświadczył:

„Nie spodziewamy się żadnych niepokojów, ale na wszelki wypadek, aby być całkiem zabezpieczonym, zwiększamy naszą siłę ognia”. Doniesienia z Norymbergi stwierdzają, że panował tam całkowity spokój i nic nie wskazywało, by mało się coś zmieniło.

34 miliony ludzi padło w ostatniej wojnie.

BERN (PAP). Szwajcarskie biuro statystyczne podaje interesujące dane, dotyczące strat, jakie poniosła ludność w ostatniej wojnie. Cyfry te do pewnego stopnia pokrywają się z danymi, jakie swego czasu podał min. Stehlinus przed kongresem amerykańskim.

Straty w ludziach są następujące: po-
legli na frontach — 14 i pół miliona,
wymordowani — 5 i pół miliona, zabici
przez bomby — około 3 milionów,
wygubieni w obozach — 11 milionów,

razem — 34 miliony zabitych. Ofiary wojny — Inwalidzi — 30 milionów, bezdomni 21 milionów, uchodźcy 15 milionów, razem około 66 milionów. Zniszczone domy: prywatne zabudowania 32 miliony, gmachy publiczne — 18 milionów, razem około 50 milionów zniszczonych domów. Łącznie 35 miliardów metrów sześciennych gruzu.

Samochodów zniszczonych 76 000, flota handlowa poniosła straty 30 milionów ton pojemności.

Persowie jadą do Moskwy.

LONDYN. Wkrótce ma udać się do Moskwy ośmioosobowa delegacja perska dla podjęcia bezpośrednich pertraktacji z ZSRR, zgodnie z postanowieniem przyjętym na posiedzeniu Rady Bezpieczeństwa ONZ.

Jeden z członków delegacji perskiej

do ONZ Ali Sohaly nawiązał kontakt ze szefem delegacji radzieckiej Wyszyński. Wkrótce premier perski Sultana stara się nawiązać prawie nieistniejące stosunki z ambasadą radziecką w Teheranie.

Poza przekazaniem rządowi perskiemu kolei w północnej Persji, wojskowe władze radzieckie zezwoliły na przybycie do Abadżanu z Teheranu rolnictwa dla udzielenia pomocy w rozpoczętej się właśnie kampanii przeciw szarach.

Premier Sultana zamierza objąć również króć ministra spraw zagranicznych, i to jeszcze przed przedstawieniem się nowego rządu w parlament. Postawione i dziennikarce lewicowej w Persji zażądali, by ministerstwo wojny i armia były poddane kontroli parlamentu.

Podział niemieckiej floty wojennej.

NORYMBERGA (rad). Doszło do porozumienia między Związkiem Radzieckim, Anglią i Stanami Zjednoczonymi w sprawie podziału niemieckiej floty wojennej.

1 789 jednostek morskich niemieckich ocalało. Z tej liczby otrzymał Związek Radziecki krążownik „Nürnberg”, 10 torpedowców, oraz 560 innych jednostek. Stany Zjednoczone otrzymają krążownik „Prinz Eugen”, 7 torpedowców, 550 innych jednostek. Anglia otrzymała 13 torpedowców i 625 innych jednostek.

Marynarka handlowa Niemiec zostanie rozdzielona później.

Gibraltar, Malta, Singapur i Hongkong na straży pokoju.

LONDYN. (PAP). Dziennik „Evening Standard”, donosi, że główne brytyjskie bazy morskie i lotnicze — Gibraltar, Malta, Singapur i Hongkong — zostaną oddane do dyspozycji armii międzynarodowej Narodów Zjednoczonych, których zadaniem będzie utrzymanie pokoju na świecie. Wielka Brytania udzieli Radzie Bezpieczeństwa pełnomocnictw do korzystania z baz w razie akcji zbrojnej przeciwko najeźdźcy.

Bazy morskie Stanów Zjednoczonych na wyspach Hawajskich i Japońskie na Pacyfiku będą prawdopodobnie również podlegały temu samemu zarządzeniu.

W kilku wierszach

* LONDYN. Komitet arabski postanowił ogłosić generalną strajk w Palestynie na znak protestu przeciwko zwołeniu na imigrację żydowską do Palestyny. Komitet arabski postanowił w tej sprawie wydać memorandum do rządu brytyjskiego oraz zaapelować do organizacji Narodów Zjednoczonych i rządów wszystkich państw arabskich.

* LONDYN. Agencja Reutersa donosi z Monachium, że zakończono segregację akt archiwum partii hitlerowskiej, które zniesiono w pobliżu Monachium latem ub. roku.

Wkrótce będzie gotowa i ogłoszona dokładna lista wszystkich członków partii narodowo - socjalistycznej przebywających w Niemczech oraz zagranicą.

* WROCLAW. W Karpczu na Dolnym Śląsku wykryto tajną szkołę niemiecką, w której wykładowcą był pastor. W czasie rewizji znaleziono poukrywane w klasie edycje, odniesie się sprawa okrucieństw i pawałów niemieckich w Polsce, za co w pierwszym rzędzie odpowie Frank. W związku z tym staje się aktualna sprawa powołania świadków z Polski, między którymi Frank powołał prof. Młynarskiego na okoliczność, że „generał gubernator” bronił Polaków przed Himmlerem i nawet mi się wskutek tego naraził. Cynizm i bezczelność Franka występują tu w całej pełni, jeśli spostrzeże się on, że kilkokrotnie uwiary jego twierdzeniom. Jak utrzymują w kuluarach sądowych, prof. Młynarski nie będzie przez trybunał prowadzony do Norymbergi, ale z polecenia trybunału będzie przesłuchany przez sędziów polskich w kraju. Jest to dowód pełnego zaufania, jakie Międzynarodowy Trybunał żywi dla polskiego wymiaru sprawiedliwości.

Kandydat na prezydenta zbiegł zagranicę.

LONDYN. Agencja Reutersa donosi z Buenos Aires, że kandydat na prezydenta Argentyny płk. Juan Peron w wyniku nieporozumień z rządem argentyńskim zbiegł do Paragwaju. Rząd gen. Edelmiru Farrelli dał do odczytania wyborów, które mają się odbyć 24 lutego, zaś marynarka i niektóre koka armii ludowej sprzeciwiają się temu.

Oficerowie marynarki, popierani przez generała w prowincji Entre Rios i przez oficerów z Campo de Mayo (wielki obozisk wojskowy w pobliżu stolicy) zażądały usunięcia gen. Albarina, co, dowódcy Campo de Mayo, i sze-

fa policji w Buenos Aires gen. Filomeno Valasco.

Dowodzący marynarki oświadczyli, że jeśli temu żądaniu nie stanie się zaradzić, zostanie utworzony rząd rewolucyjny w miejscowości Mon del Plata (250 mil na południe od Buenos Aires).

Od redakcji

Ze względów technicznych nasz dodatek „Czech” będzie dołączony do numeru sobotniego.

O co piszą inni?

Samo się nie robi.

Zagadnienie świadczące rzeczycy w mawia „Rzeczpospolita” w arylewie W. Milczarka, zażyłowanym „Inicjatywa czynu — nie słowa”:

„Są wszelkie podstawy do twierdzenia — pisze „Rzeczpospolita” — że szop polski padł — ubraw podstępem żywiołów niedopowiadających — wywiązać się z obowiązków względem Państwa, że obecne zacięcia w dostawie żywności do miast powstały nie tylko z winy ws”.

Kto ponosi tutaj winę? Ob. Milczarek twierdzi, że często nie opisuje prac naszych komórek państwowych. Piszcie!

„Ostatnie konferencje wojewódzkie w sprawie świadczących rzeczycy wykażły wiele błędów, popełnionych właśnie z winy czynników administracyjnych. W niektórych powiatach daje się zaobserwować przerost słowa nad czynem. Wychodząco niejednokrotnie z założenia, że wystarczy opracować „plan operacyjny” i stworzyć szlabry dla realizatorów „świadczących”, a reszta sama się zrobi.

W przewidywaniu trudności terenowych może i powinna pomóc inicjatywa władz miejscowych. Na przykład: „Brak benzyny nie może być główną przeszkodą w zwózce ziemiopłodów do punktów zyspu. Samochody można zastąpić innymi środkami ośmowity, a te przecież istnieją w każdej umiennie. To często nieudziałożnikanie i czekanie na pomoc w postaci środków przewozowych, ten brak celowej koordynacji pracy odpowiedzialnych komórek terenowych — o to między innymi tworzenia się zagrożeń w dostawie świadczeń”.

„Swiercenia muszą być wykonane w terminie”.

„Termin 15 lutego przyjęliśmy jako termin ostateczny” — pisze w dalszym ciągu „Rzeczpospolita”.

„Dla wykonania ogólnego planu w tym właśnie terminie — czytamy tam — winniśmy dostarczyć Państwu przynajmniej 10 tysięcy ton zboża do zmielenia. Tymczasem w lutniu lenowców 14,2% najwyższy niepokój. W okresie od 15 do 20 stycznia br. dostarczono z terenów całego kraju zaledwie 10 681 ton zboża, a tego — województwo pomorskie i pomorskie 7 123,6 ton. Pozostałych 3 województw m. in. Lubelskie, kieleckie, rzęzowskie i inne — meldują spadek w dostawach, a krolewski wydział zwracał uwagę na katastrofą cyfr 49 ton zboża w ciągu pięciu dni!”.

Z dnia

W Warszawie odbył w ostatnio Międzynarodowy Kongres b. więźniów obózów hitlerowskich z całej Europy.

Była to wielka międzynarodowa manifestacja solidarności nawiązanej w najcięższych chwilach nieszczęścia.

Najważniejszą rzeczą może jest to, że ludzie ci, półki już będą nigdy nie dopuszczą do ponownego rozrostu polegi wojny. Dziś gdy niektórzy próbują wybić niemieckich morderców ludzkich — b. więźniowie obózów hitlerowskich są sygnałem ostrzegawczym. Wierzymy, że na tych ludziach oprócz się dziś musi moralne pogotowie do walki z niemieczną i faszystowską, wszędzie, w każdej postaci. Oni będą stali w całej Europie na straży, by nieprzestali mieszkanki niektórych szczególnie państw, nie zaprzeczali prawo zdobytych owoców zwycięstwa.

KULTURA - NAUKA - SZTUKA

Z literatura kaszubska na wieś.

Ostatnio zawiązało się w Wejherowie Stowarzyszenie Literatów Kaszubskich „Witjizno”. Zbieranie organizacji odbyło się przy udziale literatów, publicystów i artystów z całych Kaszub. Po omówieniu ważniejszych spraw organizacyjnych wywylała się ożywiona dyskusja, podczas której rozważono między innymi projekt umożliwienia szerszemu ogółowi naszego społeczeństwa zapoznanie się z literaturą rodzinną.

Z uwagi na to Stowarzyszenie wzięło sobie za cel organizowanie wieczorów literackich, które będą się odbywać w każdej wiejskiej wsi kaszubskiej. Plan bardzo aktualny. Bo starych książek nie posiadamy. Zniszczył je nam okupant. Gdzie niedziedzi pozostały reszki, które się przechowuje dziś jak relikwie, to nowo wydawnictwa chodzą popularne brak środków finansowych. Więc wieczorki literackie — to jest narażenie jedyna możliwość zapoznania społeczeństwa z literaturą.

Lud nasz niebawem się dowie, że i nasz dorobek i na tym polu jest bogaty. W barzo ogólnych zarysach naszkicował przegląd naszego literatury Jan Romkowski („Zrzesz Kaszabsk” z dnia 12 stycznia 1946 r. nr. 6).

Wieczorki niewątpliwie przyczynią się w dużej mierze do pogłębienia znajomości literatury rodzimej i jej popularyzacji.

Poza tym literaci pragną przede wszystkim wskazać na zawarte w naszej literaturze wartości artystyczne i ideowe. Wybierane będą utwory pouczające i wychowawcze, wnoszące w życie jednostki zamieszkałe do piękna i kultury. Uwzględnione będą również tematy związane z życiem społecznym. Zygmont Milczewski.

Tylko do 20-go lutego

jezecz można zamawiać „Zrzesz Kaszabsk” na miesiąc marzec w każdym urzędzie pocztowym i w każdej agencji pocztowej.

ALEKSANDER MAJKOWSKI (49)

Życie i Przegląd Remusa

(postępnij wstąpił)

Ala to jest cały szturk bawilo, nijakim poczuł swoje członki i przebiecło sabbie, co belo. Ale czuł iem się słabi bardzo.

— Vez, Marla, iem pomoż na noggi! — rzekł iem. — Bo jo się widzie, że jo oo niedobrogi kusi ludzi. Niechcie stane na nogach, to jo się słabi rzekł.

I pomogła iem Marla na noggi, jak przed lat, kiej iem gbur tak moko zbili za to, że mied wobjedł wod dobełku.

Z poczatku kłamała mja się gjele, kiej iem chodzieł z gora do rzeki. Ale Marla mja moko podpierała. Nad rzekę jo jo przeszedł do sabbie. Tej jo sođł, bo reblec bole i vjdzol, że Marla to samo sabbie. Tak jo se dozł, że wona nje dozwierzała, abem iem moko dziso przeleż przez wod i iem rzekł.

— Niezbełke iem Marla, bo jo iem rzekę przeniesiel

Prz i iem całó moko se wracała. Tede iem vżr skłoznie w lewa rękę a prawę podłaj iem dzewcie, cho wono se brojilo. Ale kiej vjdzalo, że ju jide w rze-

Codziennie napływają do Redakcji „Zrzesz Kaszabsk” od zespołów literackich i członków listy o poradę, gdzie możnaby nabyć względnie wypożyczyć szkółki do grania. Zdarzają się często wypadki, gdzie proszono nas o poradę łachowe z dziedzin teatru.

Mimo, że Redakcja zdaje sobie sprawę z doniosłości wszelkich poczynań kulturalnych wśród miliońków teatru na ziemi naszej, a szczególnie, co do teatru ludowego, to jednak nie była w stanie zawsze i na wszystkie pytania wyczerpująco odpowiedzieć.

Chęć jednak okazać zespołom teatralnym swą pomoc, zwrócił się do Teatru Kaszubskiego im. Jana Karnowskiego w Wejherowie, którego kierownikiem jest obywatel Derc, były instruktor i kierownik Związku Teatru Ludowego w Warszawie, z prośbą o zorganizowanie przy Dyrekcji Teatru poradni łachowo-artystycznej dla miliońków teatru na Kaszubach. Oczywiście ob. Kl. Derc chętnie przyjął naszą propozycję i przyrzekł taką poradę zorganizować i w miarę możliwości udzielać zgłaszającym się, łachowej poradę.

W związku z powyższym Dyrekcja Teatru Kaszubskiego im. Jana Karnowskiego w Wejherowie prosi nas o zamieszczenie na łamach Zrzesz następujących wzmianek.

Wobec ogromnego braku sztuk teatralnych na rynku księgarskim Dyrekcja Teatru kaszubskiego im. Jana Karnowskiego prosi wszystkie zespoły i osoby prywatne o nadanie listu posiadanych sztuk teatralnych, wydanych drukiem lub będących w rekwizicie, podać tytuł sztuki i nazwisko autora. Ponadto Dyrekcja Teatru prosi wymienić w spisie sztuk, które dana zespół lub osoba, skłoni się odsprzedać (podać cenę) oraz te sztuki którym służyc mogą w formie wypożyczenia zespołom na pewien określony czas, bądź za pośrednictwem Dyrekcji Teatru (Poradni) bądź też bezpośrednio. Osobom, które bezinteresownie na ten cel zofiarują dla poradni posiadane sztuki

ke, tej se moko chwełcoł moji szaji i przeczesnoł do mnie, żeem gobje sabbie czuł przę pierze. Ii skarno przegła do moji skarni, jak pija sabbie. Ii jak dzwio mje se zbrojilo, żeem rzekł.

— Poprovide to lu mol, chtërnego ludzom wzornik trzebał

Na brzegu jo iem postawil na noggi. Ale wono mojego reminje niepuescała, bo se moko bojala, cho nie jesie nijakone zemnice niebajdzale i daleko vjdzale belo i w szram polvjdze. Ale mje ten las dziso se wdozwał jak iźba, z chtëmi ludz doz wuscie, strachem wfrakani, woka i dwerze wstawisze wodnikła. Viater som jeden gospodarz wstrzod stątków i scan.

X.

Jak Remusova krolewnika bela zdowadł i jak svjal dolo niego vzebeł wszelką vortosc.

Na mojim łozku pod zeloniom wotkientim wusnac mje njeadoł, le vjedno mje kęstał, nokszolł nopolarę gzeła, meśol!

— V czvork wona bedze zdowadł!

To łede ju tak bec mjało, że po rzekł do Morcena:

— V czvork pojadzisz do mfinal! A min stolu i Lipnia. Tak jo vżal Morcena za stodoł i rzekł do niego

teatralne, złoży Dyrekcja Teatru poradnię literacką publiczną na łamach pisma „Zrzesz Kaszabsk”.

Mamy nadzieję, że tak pojeła się pomoc w dostarczaniu szkółek naszeemu repertuaru (szkół do grania) zasłużył ten chwiliwy brak sztuk na rynku księgarskim. Chodzi tylko o to, aby wszyscy posiadacze sztuk do grania, zgłoszyli swój udział w tej akcji, co umożliwił zorganizowanie się w całości kulturalnie i odpowiednio zorganizowanie poradni i wypożyczalni sztuk.

Jeżeli chodzi o poradę łachowe z dziedzin teatru ludowego, udzielane one będą bezpośrednio, korespondencyjnie. Przy zapytaniach jednak prosimy załączyć znaczek pocztowy za zł 3 na porło odpowiadnie. Porady udzielane będą bezpłatnie.

Okruszyny

— Jeżykami u ludowymy Gniź są jeżyk chiński, angielski, rosyjski, francuski i hiszpański. Jako jeżyk pracy używane będą francuski i angielski

— Sojusznicy zawierają pūdnieśne pokoriki w Niemczech jednocześnie we wszystkich szlach okupacyjnych. Podatki mejkowmy ma być podwyższony o 60 proc., spadkowcy o 301 proc., a podatki od ręków o 100 c. Zamierzone kroki mają zapobiedz wstąpieniu inflacji. Po co podwyżkę podatków przewidziano jest damia majnikłom.

— Premier Finlandii Paskivi i Kilku ministrów i polityków wiskich wysłało pismo do norweskiej kom. parlamentarnej i ojej zadaniem jest przyszanować nagrody Nobla — z propozycją, aby nagrodę pokojową za rok 1946 zostawić przy im. Aleksandra Kelltonja.

— P. Kelltonja przez wale łaj zajmowała szczytną posła Związku Radzieckiego w Stokholmie i prowodził i perfektację a zawieszenie broni między Finlanda a ZSR w roku 1944.

— Ludowcy wysuneli kandydaturę premiera Tidy na stanowisko prezidenta republiki węgierskiej.

— Marcejen V czvork le mosz jachac do milna. Vemovj se i posli mje. Jo os se wdozłue, cżim będę moko. Mocz na na to chvilkę namistol, tej rzekł.

— Jo te wucinę do volu, ale muszisz mje pierwji wdpowjedzeć na dwa slova.

— Gadej, jo ce wdpowiem!

— Veijel Michajłova Marla to sñoze dzewczę. A jo chołbełm se z nią zenic. Ale v njeđezle v przeszła w gromadze z lasa. Ręce mjeł iesta v se zobą zaknani, cze nje!

Ala jo se moko dzewczol na takji pomezienje, bo to mje njejde do głow v njeprziszło. Ale wono mje z tąk wvoga zdzielz w wozce, że mje se i kęsk smieszno zbrojilo. Tak iem se wdozwał:

— Marla je gvasno dobre dzewczę, a jo je kochom jak qvab, bo bela mje siostra wdoz dzekła. Żeli wona ce chęca, a ł mōs wozć brac je za białkę po kastoliku: Bog z vami! Jo njevjdzō żodni przeskrode.

Tak wono mje dł rękę, że jo pojade i mōs za mōz. Wōs nōgę wono kęsk medetol i tak povjdzalo:

— Dżwio ba też belo, zbebs te, Remus, — wōbzor, ale jo mowie jak meżle, — mjoj se iji vjeć vjdzec, njeż jo. Nicht njevinjen, że go Pon Bog stvorzył takjim a mje jinszim. Ale procena

Wszelką korespondencję w sprawie sztuk do grania i porad łachowo-artystycznych kierować prosimy pod adresem: Dyrekcja Teatru Kaszubskiego im. Jana Karnowskiego w Wejherowie, Skrzynka Pocztowa 30.

Ze swej strony redakcja Zrzesz Kaszubskiej apeluje w imieniu wszystkich Zespołów i Miliońków Teatru oraz apeluje do wszystkich zespołów teatralnych ośoby przywłażących do sprawy żywy udział w tej pożytecznej akcji. Niech każdy, który jest w stanie czemkolwiek drugiemu zespołowi dopomóc, uczynić to zaraz i ochotnie, będąc przekonany, że przyczynia się tem w dużym stopniu do podniesienia kultury artystycznej na ziemi naszej. Wiernym, że Kaszubi, jak zawsze, tak i teraz, apel nasz zrozumieją i chętnie przystąpią do wspólnego dzieła.

Czy wiecie że...

RADAR KIERUJE OKRETEM Z ŁADU

Brytyjskie wojska łączności dokonały na morzu próby działania radaru, t. j. wynalazku z okresu wojny, który m. in. pozwala kierować okrętem z ładu, za pomocą fal radiowych.

Oficer, dowodzący okrętem, pozbawiony był nawel buszki, marynarz z wach ty przebywał pod pokładem, mostek kaptaliści był pusty, lecz urządzenie radiowe posiadało prowadzić okręt i nawet ustalić położenie każdej boki na morzu.

Wojenny wynalazek brytyjski radaru umożliwił podczas wojny ochronę Anglii przed nalotami, niszczenie samolotów i „V 1” w powietrzu.

Niemcy domyślali się, że Anglia posiada nową wynalazek, krzyżując ich na ląd i ataki z morza, nie mogli jednak odkryć na czym ten wynalazek polega.

Kaszebi! Vspjerejta „Zrzesz”

mje szkewojnego chłopca, le z twojim koscatim, chudim rusztowanim vdezisz, jak njeprzymierzasz...

— Niedołaczal! Mercin, bo mje nje chcol wozracze. Ale jo bel t tishni wdube, co wono i iem rzekł.

— To se jio Morcenen. Te chlop, jak pupa, a jo, jak posłodoł w kapusce. Tej njebrzezo do go głow nje i zenji se z Marla. Bo za mna, lo wona vemo le z litosce wobchodzi se tak dobre.

Czvork vestrzedeł że vajtynżna rżoż, jak njeđezła. Pelnio belo na wozborze słuftica. Bedło se kleszczoł z chłevów na pątki, a kure se wugonjała za baczidm. Jazzo szdł woz, jak wostpisanj żewim skarbci: Konje porskał, kiej jiem zakłodoł do voza.

Marla szła z bambuszowikm do jezora i przestanał kol mje. A jo nijmijł wdozwojł, patrzec jio w wozce, le wdozvroci placoma, zakłodoł iem postorniki za wozkiczi. Ale wona żdała, żeżem se wbroczel, zadzradza mje smulno w wozcie i rzekał:

— Remusi Komor leć ze vjeđem, żeż se spoil!

— Zneđ tak wōł Bōskō! — wōdzrzel iem i vsunął na woz, bo vżec chęł na Lipnie.

(Postępnij wstąpił mdezo)

Kronika sportowa

— MUZYCY Z WEJHEROWA, UWA-
GAL Teatr Kaszubski im. Jana Karno-
wskiego w Wejherowie, przystąpił do or-
ganizowania własnej orkiestry teatral-
nej. Zapraszamy wszystkich, którzy u-
mieją na jakimkolwiek instrumencie mu-
zycznym grać, a zechcieliby współpra-
cować z zespołem artystycznym Teatru
Kaszubskiego, do zgłoszenia się w re-
dakcji „Zrzesz Kaszubski”, Rynek 7.

W dniach 1 i 2 bm. odbył się w Kościerni powiatowy zjazd Z. N. P. Dwudniowe obrady toczyły się w auli miejscowego Państw. Gimn. i Liceum im. J. Wybickiego. Poniżej podajemy szczegółowe sprawozdanie z pierwszego dnia obrad.

Godz. 11-1a. Przemówienie Inauguracyjne wygłasza prezes Oddziału Powiatowego Z. N. P. — ob. Brzozkowski B. — frekwencyjny i zwyczajny słowami: „Przedstawiam wam, Państwo, na naszym terenie od chwili wyzwolenia, oraz daję barwną charakterystykę Z. N. P. Już w Siłym dniu po przeprowadzeniu przez Armię C. niemieckiego okupanta — mówi mówca — uruchomiono u nas pierwsze szkoły. Piętrzące się trudności, ogólny chaos nie przeszkadzały nauczycielom, którzy nie oglądając się place, nie bacząc na korzyści i straty, poświęcając swój własny, osobisty poświęceniem zabrał się do pracy, do żmudnej i odpowiedzialnej pracy na ugorze. Zastaliśmy szkoły bez sztych, bez mebli, bez najprymitywniejszych pomocy naukowych. Z pomocą przychodził nam Zw. S. Chł., TUR, PPS, oraz wybitnieje jednostki samorządu.

Niestety jednak, stwierdzić muszę z ubolewaniem, że nie wszyscy darzą nas sympatią. Spotykaliśmy się i spotykamy na szczęście coraz już rzadziej – również z zupełnie niezrozumieniem ze strony niektórych samorządów, które nie mają i nie dają szkole tego, co dać powinny! Omawiając następnie ideologię ZNP mówca podkreślił, że „wziewaś ślisk zawsze na strązy 3 zasad: 1) bieżąca szkoła dla wszystkich, 2) demokratyczny kierunek wychowawczy, 3) właściwa ogólna pozycja szkoły i nauczyciela”. W tym czasie nie odspływały łzy, konyhucy. Brozkowski – ani o król, ani na chwile w twój swego 40-letniego istnienia. Równie konsekwentnie zwalpał dąży i dąży do serdecznego zespolenia i ściślej współpracy z ruchem robotniczo-chłopskim przy z partiami politycznymi”.

[illegible][illegible]

W imieniu PUR-u przemawia ob. Do-
minikaz: „Życzę Wam celujących wy-
ników obiad a tut. placówce ZNP po-
myślnego rozwoju. Wy, nauczyciele,
macie klucz do przyszłości Polski, bo
macie młodzież naszą i dzieci. Spec-
jalną opieką otoczcie dzieci repatrian-
tów. Podejmijcie równocześnie szeroką
pracę uświadamiającą i umoralniają-
cą na Kaszubach, ażeby repatrianci na tym
terenle doznali życiowego i przychy-
lnego przyjęcia”.

Znaniem przemówienie wygłosił naczelnik miejscowego urzędu pocztowego: „Było to 5. 3. 1945 r. Zdążyając jako delegowany do nieznanego mi Kościarzewca zauważyłem na jednej ze stacji oficera polskiego spożywającego kawy i piwo. Po moim zapytaniu, jak dostać się do Kościarzewa, udzielił mi następującej odpowiedzi: „To ma być rodzinna, spiesz się, bo wola mnie obowiązek. Jestem nauczycielem”. Wzruszając, niecodziennie, imponując! Dziś Wam powiem, że oficerem był bryl. Wasz prezes powiatowy — ob. Brzozowski. Przyjeżdżam do Kościarzewa, aby wam przekazać, że Dąb słownie pod kulami przyszykującej ręki nie został spalony!”

(Ciąg dalszy w następnym numerze)

KOMUNIKAT K. S. „GRYFU”.
Zawiadamiamy, że Reprezentacyjny
K. S. „Gryf” w Wejherowie posiada
własny Sekretariat, który mieści się w
domu Państw. Drukarni, Rynek (3 piętr.)
Sekretariat jest czynny codziennie od
godz. 13—14, i od 18—20.

W dniu 30. 1. 46 r. odbyło się Walne Doroczne Zebranie Reprezentacyjnego Klubu Sportowego „Gryf” w Wejherowie w sali Rady Miejskiej (Zarząd Miejski). W obecności viceburmistrza Szuty został wybrany nowy Zarząd w następującym składzie:

Richard — prezes, Łabuda Bronisław — I viceprezes, Wojnowski — II viceprezes, Krzeminski Bernard — sekretarz, Rożycki S. — zast. sekretarza, Kujczyński Józef — karnik, Kozłowski Józef — skarbnik, Gniach Łucja — kierownik ogólnosporowoty, Kobieliński F. — gospodarz, Kupc M. — zast. gospodarza, Melcer Aleks. — kier. sekcji piłkarskiej, Mazurkiewicz — trener I zast. kier. sp. k., Piłk. Freitag — trener sekcji bokserskiej, Dabrowski Jerzy — kier. sp. motocyklowej, Klimczak J. — kapitan sp. piłk. (A. k.), Ziolkowski kpt. s. piłk. (B. k.), Białk Wit. — ref. prawowy, Vieceburm Szulca, Gelaszewski, Kujawa — sąd koleżeński, Finkensledt P., Jaskolski — sędziowie.

Po wyborze nowego Zarządu zabral głos w wolnych wnioskach dr. Vieceburm Szulca, dziękując członkom za zaufanie w Sądzie Koleżeńskim. W imieniu ob. Bumistrza Szczesnego, który nie mógł być, wygłosił na zebraniu notę, w której wyraził, że minist. Repr. Ks. „Gryf” pomyślnie pracy i dobrych wyników w sporcie.

W razie zajęcia potrzeby — mówił Viceburm. — Miejska Rada Narodowa udzieliłi wam pomocy. Ja jako członek MRN — będę starał się, aby Stadion Miejski został odbudowany i do tego celu przydzielimy wam surowca.

Poczem zebranie zakończono odśpiewaniem „Boże coś Polskę”

W dniach 1, 2, 3, lutego br. odbyły się we Wrzeszczu Indywidualne Mistrzostwa bokserskie Okręgu Gdańskie-go.

Pierwszy dzień walk.
Do walk stanęło 28 zawodników na 60 zgłoszonych. Na pierwszy ogień poszedł Szczypior „Gryf” Wejherowo — Onufszak „Flota” Nowy Port. Walka rozpoczęła się na cały gas. Po silnej wymianie ciosów, Szczypior, mocno krwawiąc, daje się wyliczyć pod koniec 1 rundy.

W drugiej walce Kruza „Tur” Tczew wygrywa na punkty ze Stepińskim „Grom” Gdynia mając przewagę w 1 i 3 rundzie.

„Grom” wejnerowa z powodu niejed-
nowagi przechodzi do następnej ka-
tegorii spotykając się z Szopińskim
„Grom” Gdynia. Małac lekką przewa-
gę w 1 rundzie poddaje się silniejszo-
mu fizycznie Szopińskiemu w drugiej
rundzie.

W czwartej walce Ziolkowski „Gryf” Wejherowo, daje się wyliczyć w pierwszej rundzie Żorawskiemu „Gram”

W przedostatniej walce Hinz „Tur” Tczew w pierwszej rundzie nokautuje Knapieńskiego „Grom” Gdynia.

Wreszcie Chistowski „Gedania” Gdańsk wvorywa na punkty ze Stopą „Grom” Gdynia. Ruchliwy Stopa miał silną przewagę w 1 rundzie niepotrzebnie jednak obrabiał silny żoladek.

Chistowskiego, który punktował lewymi prostymi. Obaj zawodnicy kończą spotkanie zupełnie wyczerpani.

Drugi dzień walk o mistrz. GOZB.
Jako 1-sza para wystąpili w wadze

W spotkaniu mieszanym piórkowców Antkiewicz „Grom” Gdynia znokauto-

W wadze koguciej Kruza „Tur” Tczew wypunktował twardego Bora z Gopisza Gdańsk.

W wadze piórkowej odbył się finał pomiędzy Zielińskim II „Gedania” Gdańsk — Żorawskim „Grom” Gdynia. Tytuł mistrza zdobył Zieliński II wygrywając na punkty.

W wadze półciężkiej Szałkowski „Grom” Gdynia znokautował w 2 rundzie Plichę „Gedania” Gdańsk.

W drugim spotkaniu w wadze półciężkiej Lick „Grom” Gdynia wygrywa wysoko na punkty z Recem „Gedania” Gdańsk.

Trzeci dzień walk (final) o mistrzostwo GOZB.
Jako pierwsza para wystąpili w wadze papierowej Miller „Gryl” Wejher

rowo — Hławiczek „Baltia” Gdańsk. Miller, dobrze zapowiadający się zawodnik wykazuje wielkie walory przyszłego Asa pięściarskiego (dzięki owocnej pracy trenera), nokautując Hławiczka w drugim starciu.

W wadze muszej Sowiński „Grom” Gdynia wygrywa na punkty z Moskalą „Gedania” Gdańsk.

W wadze koguciej młody Kruza „Tur” Tczew wygrywa zasłużenie na punkty z Szopińskim „Grom” Gdynia.

W wadze lekkiej Zieliński 1 „Gedania” Gdańsk wygrywa w 1 rundzie, nokautując Bielickiego „Tur” Tczew.

W wadze półśredniej Blaszką „Gryf” Wejherowo wygrywa po zaciętej walce z Onufrzakiem „Flota” Nowy Port.

W wadze średniej Hinc „Tur” Tczew wygrywa walkowerem.
W wadze półciężkiej Lick „Grom” Gdynia wygrywa na punkty z Szatkowskim „Grom” Gdynia.

W wadze ciężkiej Karolowski „Fłota” Nowy Port wygrywa na punkty z Chistowskim „Gedania” Gdańsk.

Po zakończeniu walk finałowych nastąpiło wręczenie szarf mistrzowskich przez Prezesa Okręgowego ob. Dobrzańskiego niżej wymienionym mistrzom Gdańskiego Okręgu Związku Bokser-skiego w poszczególnych wagach:

W wadze papierowej tytuł mistrza GOZR. na rok 1946 zdobył — Miller „Gryf”.

W wadze muszej — Sowiński „Grom”.
W wadze kołuciej — Kruza „Tur”.

W wadze piórkowej — Zieliński
„Gedania”.
W wadze lekkiej — Zieliński I

„Gedania”,
W wadze półśredniej — Blaszką
„Gruf”,

W wadze średniej — Hinc „Tur”.
W wadze półciężkiej — Lick
„Grom”,
W wadze ciężkiej — Kozłowski

Pod koniec przemawiali delegacje sportu pięściarskiego, dziękując mi-

strzom GOZB za ich owocną pracę, oraz życząc im dobrych wyników w spotkaniu z reprezentacją Śląska.

W. B. Ref Prasowy.

CENNIK OGŁOSZEŃ: Ogłoszenie drobne — za wyraz po zł 5. Poszukiwanie Pracy po zł 3. Ogłoszenia urzędowe, przetargi, nekrologi — za 1 mm. szerokości szpalty — po zł 10. reklamowe — po zł 14. Ogłoszenia tekstowe wśród tekstu edukacyjnego — po zł 25 za 1 mm. szpalty. Tłustym drukiem 100 proc. drożej. ^N numerach sobotnich i świątecznych wszystkie ogłoszenia — 50 proc. drożej.